

Arheologija u Srbiji

Projekti Arheološkog instituta u 2020. godini

Arheologija u Srbiji.
Projekti Arheološkog instituta u 2020. godini

Izdavač:

Arheološki institut
Kneza Mihaila 35/IV
11000 Beograd
www.ai.ac.rs

Za izdavača:

Snežana Golubović

Urednici:

Selena Vitezović
Đurđa Obradović
Milica Radišić

Priprema:

Arheološki institut

Elektronsko izdanje

ISBN 978-86-6439-086-6

Arheološki institut

Arheologija u Srbiji

Projekti Arheološkog instituta u 2020. godini

Urednici

Selena Vitezović

Đurđa Obradović

Milica Radišić

Beograd 2023

SADRŽAJ

1. Redakcija, Uvod
2. ***Arheološka iskopavanja i rekognosciranja***
3. **Dušan Borić, Dragana Antonović, Praistorija „dunavskog koridora“ u Đerdapu. Istraživanje u 2020. godini**
4. **Vidan Dimić, Dragana Antonović, Selena Vitezović, Danica Mihailović, Prljuša, Mali Šturac: istraživanje u 2020. godini**
5. **Aleksandar Kapuran, Igor Jovanović, Petar Milojević, Rekognosciranja rudnih ležišta i šljačišta u Boru i Majdanpeku u 2020. godini**
6. **Ivan Bogdanović, Goran Stojić, Ljubomir Jevtović, Legijski logor u Viminacijumu: istraživanja severnog dela utvrđenja u 2020. godini**
7. **Nemanja Mrđić, Milica Marjanović, Snežana Golubović, Legijski logor u Viminacijumu: arheološka istraživanja u zoni principije u 2020. godini**
8. **Mladen Jovičić, Saša Redžić, Ivana Kosanović, Zaštitna arheološka istraživanja nekropole na lokalitetu Više Grobalja (Viminacijum) u 2020. godini**
9. **Bebina Milovanović, Ilija Danković, Ljubomir Jevtović, Arheološka istraživanja na lokalitetu Rit (Viminacijum) u 2020. godini**

Arheologija u Srbiji. Projekti Arheološkog instituta u 2020. godini

10. **Sofija Petković, Bojan Popović, Marija Jović, Gordan Janjić**, *Vrelo – Šarkamen, arheološka istraživanja, prezentacija i promocija u 2020. godini*
11. **Sofija Petković, Marija Jović, Igor Bjelić, Bojana Ilijić**, *Arheološka istraživanja, prezentacija i promocija rimskog utvrđenja i naselja Timacum Minus u Ravni kod Knjaževca*
12. **Vesna Bikić, Uglješa Vojvodić, Marina Pavlović**, *Istraživanja, restauracija i revitalizacija kompleksa Sahat i Barokne kapije Beogradske tvrđave u 2020. godini*
13. **Marin Bugar, Ivan Bugarski, Uglješa Vojvodić, Milica Radišić, Nikola Lazarević**, *Arheološka prospekcija donjeg toka Zapadne Morave u 2020. godini: rezultati iz varvarinskog i čičevačkog kraja*
14. ***Analize arheološkog materijala***
15. **Josip Šarić**, *Okresani artefakti iz mezolitskog horizonta sa lokaliteta Lepenskog Vira – nova saznanja*
16. **Snežana Nikolić, Angelina Raičković Savić**, *Keramičke posude iz najstarijih celina istraženih u severozapadnom delu logora na Viminacijumu*
17. **Radmila Zotović**, *Zaključna razmatranja o rimskim kultovima na teritoriji Srbije*
18. **Nataša Miladinović-Radmilović, Dragana Vulović, Selena Vitezović, Nada Radak**, *Sirmijum – rezultat antropološkog projekta u 2020. godini*
19. ***Projektne i drugi izveštaji***
20. **Mladen Jovičić, Emilija Nikolić, Ivana Delić-Nikolić, Ljiljana Miličić, Snežana Vučetić, Jonjaua Ranogajec**, *Naučnoistraživački projekat MoDeCo2000 - realizacija projekta u 2020. godini*
21. **Sanja Nikić**, *Izdavačka delatnost i Bilioteka Arheološkog instituta u 2020. godini*

UVOD

Arheologija u Srbiji: projekti Arheološkog instituta u 2020. godini predstavlja deseti u nizu zbornika radova, čije je izdavanje inicirano tokom 2011. godine, sa ciljem da se predstave preliminarni izveštaji brojnih i raznovrsnih projekata koji se realizuju u okviru Arheološkog instituta.

Radovi su grupisani u tri tematske celine: izveštaji sa iskopavanja i rekognosciranja, analize arheološkog materijala, i izveštaji naučnih projekata i drugih aktivnosti.

Godina 2020. predstavlja prvu godinu u kojoj se naučni rad u Srbiji obavlja u skladu sa novim Zakonom o naučno-istraživačkoj delatnosti, što, između ostalog, znači da su okončani projekti započeti 2011. godine. Samim tim, i Arheološki institut započeo je proces nove unutrašnje reorganizacije, te su saradnici Instituta sada u radu grupisani u okviru velikih tema – praistorijska, antička, srednjovekovna i arheologija Viminacijuma, koje dalje obuhvataju različite manje teme, kao i interdisciplinarna (i intertematska) istraživanja. U 2020. godini započela je i realizacija projekta koje finansira novoformirani Fond za nauku Republike Srbije – projekta MoDeCo2000 (Dizajn maltera za konzervaciju – Rimska granica na Dunavu 2000 godina kasnije/Mortar Design for Conservation – Danube Roman Frontier 2000 Years After), finansiranog u okviru programa PROMIS.

Godina 2020. istovremeno je bila godina specifičnih uslova za rad, pošto je te godine pandemija virusa kovid-19 unela krupne promene u svakodnevne živote, a zbog mera za suzbijanje širenja virusa pojedini aspekti istraživanja, posebno terenski, bili su odloženi ili izvedeni u manjoj meri. Pa ipak, Arheološki institut je, u saradnji sa brojnim institucijama kulture u Srbiji, bio angažovan na većem broju projekata koji su finansirani preko programa Ministarstva kulture i informisanja Republike Srbije, a takođe je učesnik i većeg broja međunarodnih projekata. Tokom 2020. godine, Arheološki institut je rukovodio ili učestvovao na iskopavanjima lokaliteta iz perioda praistorije, antike, srednjeg veka i modernog doba, sprovodio je i projekte rekognosciranja, a takođe su saradnici Instituta bili angažovani na analizama raznovrsnog arheološkog materijala, uzeli učešća na većem broju regionalnih i međunarodnih konferencija, i objavili brojne radove u nacionalnim i međunarodnim časopisima, monografijama i tematskim zbornicima.

Arheologija u Srbiji. Projekti Arheološkog instituta u 2020. godini

Projekti finansirani preko programa Fonda za nauku:

- *MoDeCo2000 (Dizajn maltera za konzervaciju – Rimska granica na Dunavu 2000 godina kasnije/Mortar Design for Conservation – Danube Roman Frontier 2000 Years After: MoDeCo2000)*; ostale institucije koje učestvuju: Institut za ispitivanje materijala, Beograd; Tehnološki fakultet Univerziteta u Novom Sadu

Projekti finansirani preko programa Ministarstva kulture i informisanja Republike Srbije i ostali nacionalni projekti:

- *Prospekcija Malog Šturca – istraživanje praistorijskog rudarstva: nastavak istraživanja severne granice okna Objekat 1*; ostale institucije koje učestvuju: Muzej rudničko-takovskog kraja, Gornji Milanovac;
- *Stalna arheološka radionica – Srednje Pomoravlje u neolitizaciji jugoistočne Evrope. Drenovac - neolitski megalopolis*;
- *Konzervacija, restauracija i prezentacija neolitske arhitekture u Drenovcu*;
- *Arheološka istraživanja na nalazištu Velika humska čuka u Humu kod Niša*; ostale institucije koje učestvuju: Narodni muzej Niš;
- *Projekat Viminacijum – iskopavanja legijskog utvrđenja na lokalitetu Čair*;
- *Limes u Srbiji – Uneskova svetska kulturna baština. Istraživanje utvrđenja Miroč – Gerulata*;
- *Dunavski limes u Srbiji kao Uneskova svetska kulturna baština – digitalizacija dokumentacije, snimanje iz vazduha i priprema baze podataka*;
- *Arheološka istraživanja, prezentacija i promocija rimskog utvrđenja i grada Timacum Minus u Ravni kod Knjaževca*; ostale institucije koje učestvuju: Narodni muzej Knjaževac;
- *Vrelo-Šarkamen, arheološka istraživanja, prezentacija i promocija*; ostale institucije koje učestvuju: Muzej Krajine Negotin;
- *Arheološka prospekcija donjeg toka Južne Morave*; ostale institucije koje učestvuju: Narodni muzej, Kruševac;

Arheologija u Srbiji. Projekti Arheološkog instituta u 2020. godini

- **Arheološka istraživanja u donjem toku Južne Morave**; ostale institucije: Narodni muzej Niš, Centar za kulturu i umetnost Aleksinac i Narodna biblioteka Stevan Sremac u Sokobanji;
- **Izrada projekta zaštite i prezentacije prostora arheološkog nalazišta Prljuša na Rudniku**;
- **Sistematizacija, dokumentovanje i publikovanje pokretnog materijala sa lokaliteta Pločnik iz zbirke Narodnog muzeja Toplice: koštana i kamena artefakta**; ostale institucije koje učestvuju: Narodni muzej Toplice, Prokuplje;
- **Izrada finalne dokumentacije i obezbeđivanje trajnog i bezbednog skladištenja osteološkog materijala sa ranijih antropoloških istraživanja u Sirmijumu**; ostale institucije koje učestvuju: Muzej Srema u Sremskoj Mitrovici.

Međunarodni projekti:

- **On the Move: Prehistoric Mobility and the Spread of Agriculture in Eurasia (U pokretu: praistorijska mobilnost i širenje poljoprivrede u Evroaziji)**; ostale institucije koje učestvuju: Columbia University, New York, USA;
- **Palaeo-landscape reconstruction of Neolithic Drenovac and its environs in the middle Morava valley, Serbia**; ostale institucije: University of Cambridge, University of St. Andrews, University of Southampton, University of Gent;
- **Arheološka istraživanja naseobinskih sistema, sahranjivanja i rudnih resursa u bronzanoj dobi severozapadne Srbije (projekat Jadar)**; ostale institucije: Muzej Jadra, Loznica, Zavod za zaštitu spomenika kulture Valjevo, Brooklyn College, New York (USA); finansiranje: Ministarstvo kulture i informisanja RS, Institute for Aegean Prehistory (USA), PSC-CUNY Research Award program (USA);
- **Bronzano doba u severoistočnoj Srbiji: metalurgija, naselja i nekropole (Bronze Age in Northeastern Serbia: Metallurgy, Settlements and Necropoles)**; ostale institucije: Institut für Orientalische und Europäische Archäologie (OREA), Wien; Universität Wien - VIAS (Vienna Institute for Archaeological Science), Muzej rudarstva i metalurgije u Boru;
- **Prehistoric landscapes of the Pusta Reka region (Leskovac)/ Praistorijski pejzaži regiona Puste reke (Leskovac)**; ostale institucije koje učestvuju: Österreichische Akademie der

Arheologija u Srbiji. Projekti Arheološkog instituta u 2020. godini

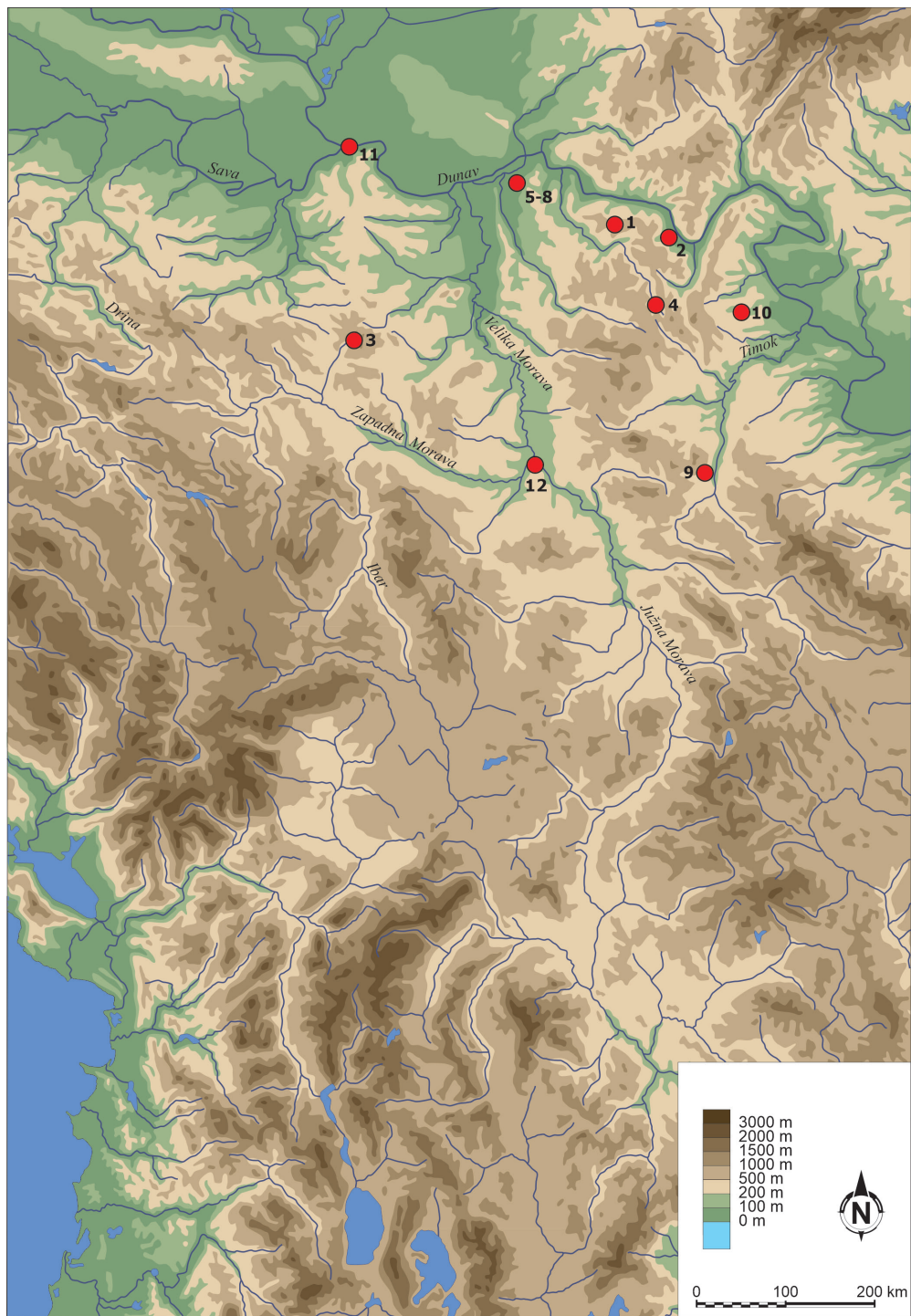
Wissenschaften, Institut für Orientalische und Europäische Archäologie (OREA) (sada: Österreichisches Archäologisches Institut, Wien);

- ***Death and Burial between the Aegean and the Balkans/ Smrt i sahrana između Egeje i Balkana***; ostale institucije koje učestvuju: Österreichische Akademie der Wissenschaften, Österreichisches Archäologisches Institut, Wien;
- ***SEADDA - Saving European Archaeology from the Digital Dark Age***, COST action br. 18128, projekat Evropske Unije, rukovodeća institucija University of York;
- ***TRAME - Tracce di memoria***, projekat iz programa Erasmus +; ostale institucije koje učestvuju: Parco Archeologico del Colosseo (Italija), Liceo Pilo Albertelli (Italija), Škola za dizajn (Srbija), Association of Cultural Heritage Managers - KÖME (Mađarska), Pécsi Hajnóczy József Kollégium (Mađarska), Çatalca Anatolian High School, Istanbul (Turska), Wydziału Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego (Poljska);
- ***Sadika za prihodnost***, projekat iz programa Erasmus+, ostale institucije koje učestvuju: Društvo za rimsko zgodovino in kulturo Ptuj (Slovenija);
- ***Roman Heritage in the Balkans***, ostale institucije koje učestvuju: Udruženje za digitalizaciju i informatizaciju kulturne baštine - Digi. ba (BIH), Udruženje za promociju italijanske kulture u Bosni i Hercegovini - Dante Alighieri (BiH), UET CENTRE (Albanija), Montenegrin Association for New Technologies - MANT (Crna Gora), Montenergy (Crna Gora);
- ***International Danube Camps***, ostale institucije koje učestvuju: International Cultural Communication (Austrija), Opština Donja Mitropolija (Bugarska), Liceul de Arte "Constantin Brailoiu" (Rumunija), Educational Centre of Youth Gifts Development Association (Ukrajina);
- ***Srpsko-francuska arheološka istraživanja u oblasti Caričinog grada***; ostale institucije: École Française de Rome; Centre National de la Recherche Scientifique, Strasbourg; Université de Strasbourg;
- ***The paleogenetics of southem Europeans, admixture, selection and transflormations***, ostale institucije: Universität Wien;
- ***HistoGenes - Integrating genetic, archaeological and historical perspectives on Eastern Central Europe, 400-900*** – ERC Synergy Grant 2019 (Beneficial scientific relations for developing new partnerships and sharing human and technical resources with the aim to promote international understanding and contribute to the pool of global knowledge); vodeća institucija: The Institute of Archaeological Sciences, Eötvös Loránd University in Budapest (Mađarska).

Arheološka iskopavanja i rekognosciranja u 2020. godini:

1. Dubočka Pećina – Kozja
2. Vlasac
3. Prljuša, Mali Šturac
4. Rekognosciranje okoline Bora i Majdanpeka
- 5–8. Viminacium (lok. Legijski logor – Severozapadni deo utvrđenja, Legijski logor –Principija, Više Grobalja, Rit)
9. Timacum Minus
10. Vrelo – Šarkamen
11. Beogradska tvrđava – Sahat kapija
12. Prospekcija donjeg toka Zapadne Morave (Varvarin i Čičevac)

*Arheološka iskopavanja
i rekognosciranja*

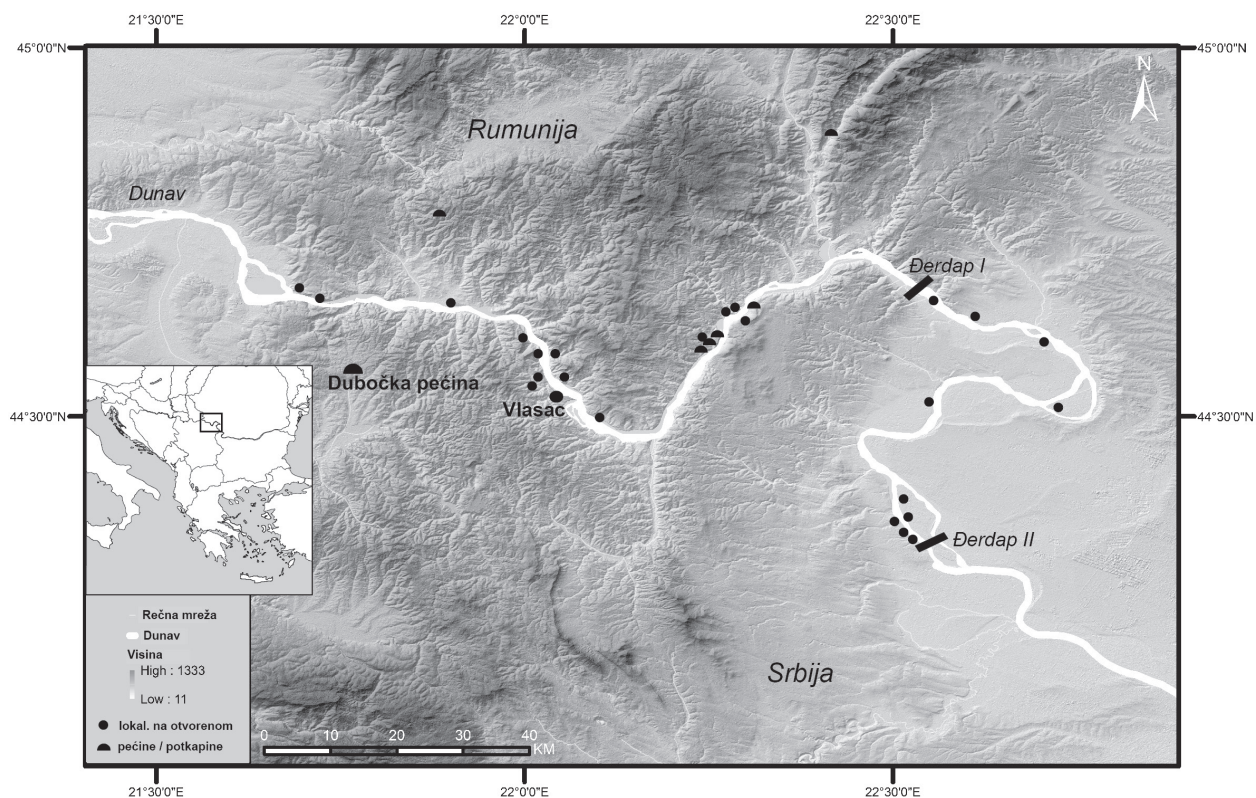

Dušan Borić, The Italian Academy for Advanced Studies in America, Columbia University, New York, USA / Dipartimento di Biologia Ambientale, Sapienza Università di Roma, Italia

Dragana Antonović, Arheološki institut, Beograd

PRAISTORIJA „DUNAVSKOG KORIDORA“ U ĐERDAPU. ISTRAŽIVANJE U 2020. GODINI

Dunav je u praistoriji Evrope predstavljao jedan od najvažnijih pravaca komunikacije, naročito u širenju populacija modernog čoveka tokom prelaza iz srednjeg u gornji paleolit (c. 40.000 p.n.e), kao i kasnije u širenju ranih zemljoradničkih populacija u Evropu pre oko 8.500 godina. Ključnu ulogu u razumevanju ovog migratornog i tranzitnog koridora igra

Slika 1 – Đerdapska klisura i njeno zaleđe sa lokalitetima koji se istražuju u okviru projekta i ostalim poznatim nalazištima sa tragovima naseljavanja tokom paleolita, mezolita i ranog neolita.

Arheologija u Srbiji. Projekti Arheološkog instituta u 2020. godini

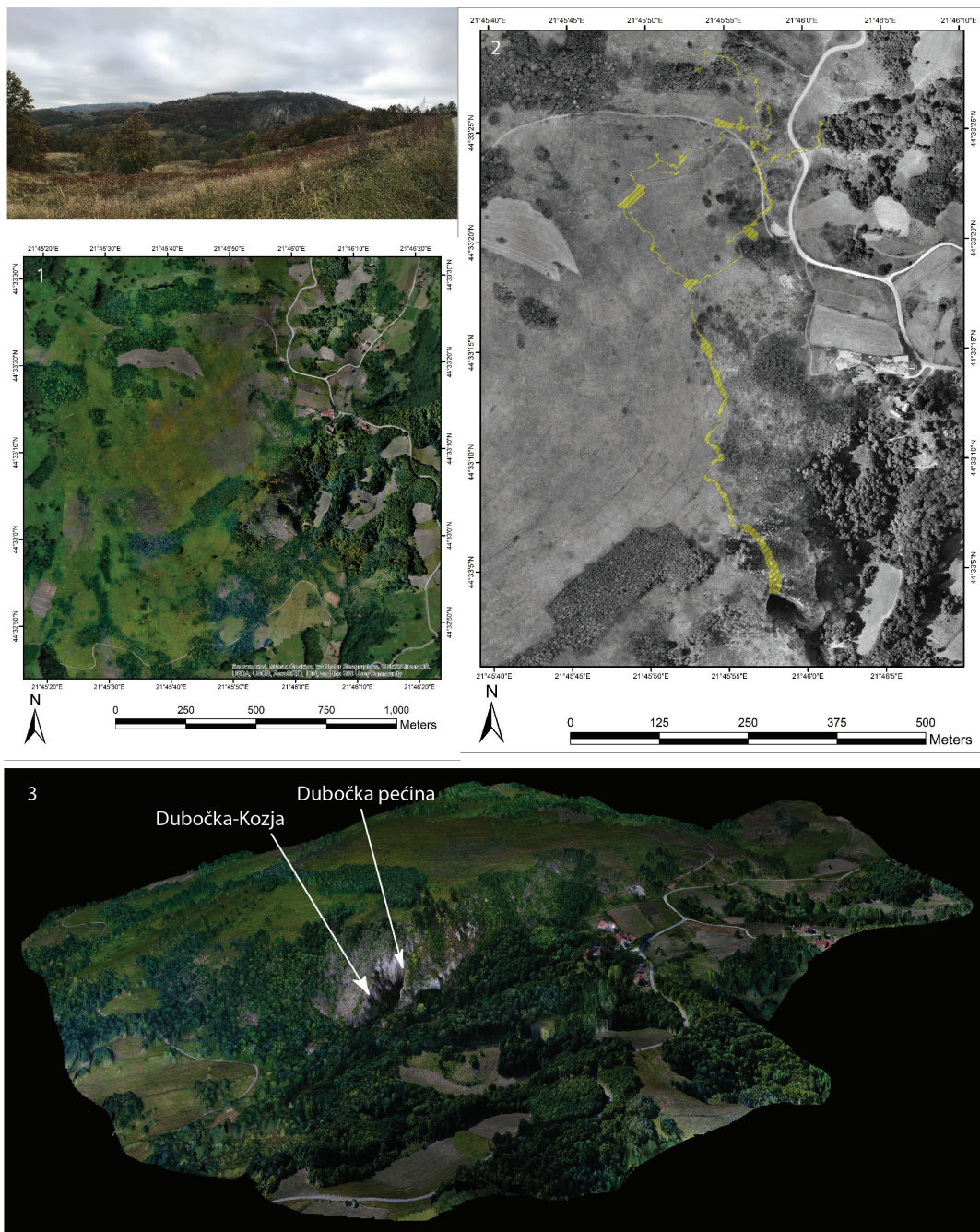
oblast Đerdapske klisure i njenog šireg zaleđa (sl. 1). To je jedno od arheološki najbolje istraženih područja jugoistočne Evrope, dobrim delom zahvaljujući zaštitnim radovima do kraja osamdesetih godina prošlog veka, ali i brojnim novijim istraživačkim projektima. Ipak, i dalje postoji niz nedoumica za razne ključne momente rane praistorije koje mogu biti razrešene samo novim terenskim istraživanjima.

Projekat *U pokretu: praistorijska mobilnost i širenje poljoprivrede u Evroaziji* ima za cilj da između ostalih proučavanih regija šireg prostora jugoistočne Evrope i istočnog i centralnog Mediterana, vrati istraživački fokus na Đerdapsku klisuru i teritoriju severoistočne Srbije (Borić, Antonović 2021). On jednim delom predstavlja nastavak projekta *Praistorija severoistočne Srbije* u okviru koga su od 2004. do 2009. godine rađena arheološka istraživanja ranije nepoznatih praistorijskih nalazišta (Pećina iznad Trajanove table, Peščera Mare [Мандић, Борић 2015a, 2015b], Dubočka pećina, Aria Babi [Борић, Старовић 2006; Antonović *et al.* 2017]), a po prvi put nakon 1971. godine kada je puštena u rad Hidroelektrana Đerdap I, otkriveni su i sistematski istraženi sačuvani mezolitski i ranoneolitski slojevi na Vlascu, na samoj dunavskoj obali.

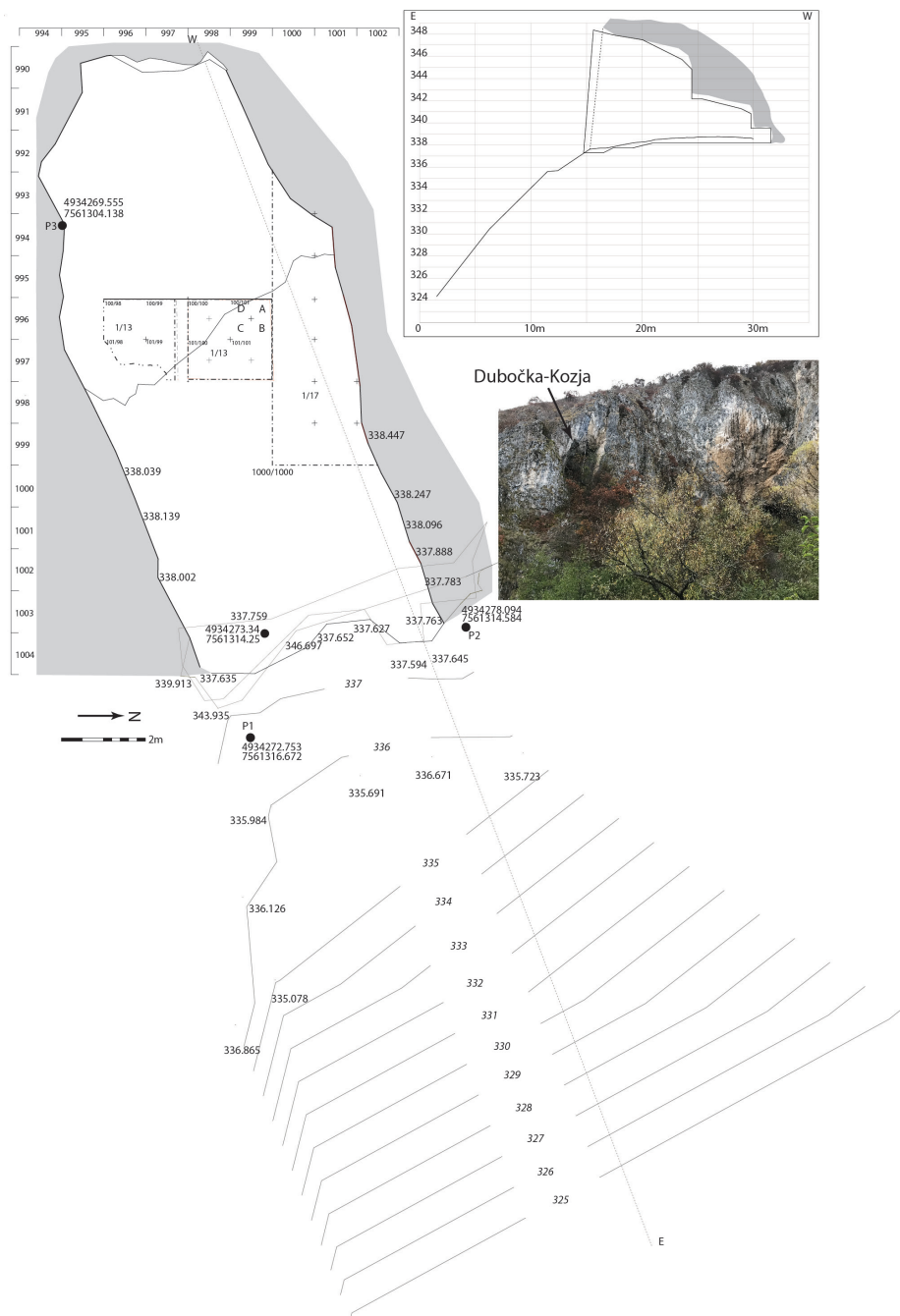
Tokom oktobra i novembra 2020. godine u okviru projekta *U pokretu: praistorijska mobilnost i širenje poljoprivrede u Evroaziji* nastavljena su sistematska istraživanja dva lokaliteta: Dubočka pećina na otvoru poznatom kao Kozja i Vlasac. Ovi radovi deo su šireg projekta istraživanja Đerdapske klisure i njenog zaleđa koja se vrše na osnovu ugovora o međunarodnoj saradnji između Arheološkog instituta u Beogradu i Univerziteta Kolumbija u Njujorku, SAD. Cilj daljih istraživanja je da se proširi slika o praistorijskom naseljavanju ove regije kako bi se bolje razumeo značaj dunavske komunikacione transverzale za protok ljudi, informacija i dobara tokom čitave rane praistorije. U 2020. godini terenski rad bio je usmeren na sondažna iskopavanja već od ranije otkrivenih nalazišta kao i sondažno rekognosciranje poznatih pećina u širem Đerdapskom zaleđu što će biti nastavljeno i 2021. godine.

Dubočka pećina–Kozja (44° 33' 6.12" N, 21° 45' 59.5" E)

Dubočka pećina kod Kučeva (Cvijić 1895; Zlokolica-Mandić *et al.* 2002) (sl. 2–3) predstavlja pećinski sistem sa jednim velikim otvorom i više manjih pećinskih otvora sa različitih strana velike pećine poznate kao Gaora Mare ili Velika pećina. Dve manje pećine su Kozja i Ovčja; u ovoj drugoj istraživanja nisu vršena do sada. Istraživanja su ovde započeta još pre 10 godina. Tokom 2011. ispitivana je zapunjena pećina označena kao Dubočka 1. Ona se nalazi u karstnom masivu Dubočke pećine, severno od velikog ulaza, na nešto višoj nadmorskoj visini iznad reke Duboke i sa strmim odsekom prema toj rečici koji je prekriven naslagama sipara. Utvrđeno je da pećina ima debele naslage koje se nalaze neposredno ispod

Slika 2 – (1) Fotogrametrijski ortomozaik Dubočke pećine dobijen na osnovu snimanja dronom Phantom 4; (2) pružanje kanala Dubočke pećine preko ortomozaika; (3) i 3D model Dubočke pećinai neposrednog okruženja.

Slika 3 – Pećinski otvor Dubočka-Kozja, istraživane površine i obeležene reporne tačke.

stenskog odseka koji je, po svemu sudeći, dopustio značajnu eroziju materijala sa gornje litice i nataložio pomenuti debeo sloj ispred pećine. Odatle se naslage spuštaju kako prema unutrašnjosti pećine tako i na drugu stranu prema padini koja se pruža nizbrdo prema reci.

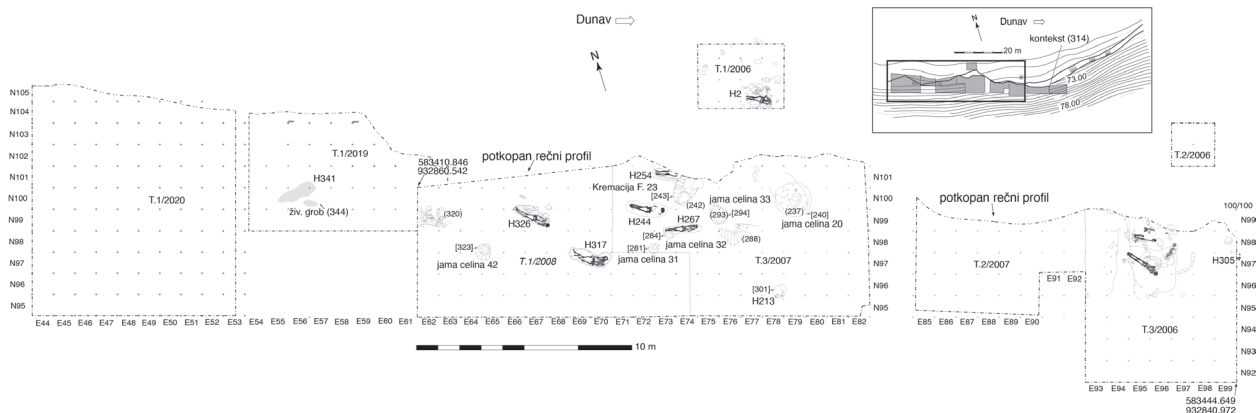
Sondažnim testiranjem tada obavljenim u jednom od otvora, poznatom kao Kozja pećina, ustanovljeni su holocenski i pleistocenski sedimenti. Ovde je ustanovljeno i znatno oštećenje nastalo radom divljih kopača. Kremen artefakti upućuju na prisutnost levaloa (*Levallois*) tehnike okresivanja, što najniže slojeve bliže određuje u srednji paleolit ili prelaz iz srednjeg u gornji paleolit (Borić *et al.* 2021). To su potvrdili i AMS datumi raspona 40.500–37.500 (kalendarskih) godina sa 95% poverenja (cal BP). S druge strane, dobijen je i datum u rasponu od oko 35.000–29.900 godina cal BP, što bi odgovaralo gravetijenskom naseljavanju Dubočke. Konačno, od interesa za fokus projekta *U pokretu* je i datum dobijen na kostima sa tragovima sečenja, sa rasponom od oko 6230–6070 g. p.n.e. (cal BC) koji odgovara početku najranijeg neolita na ovom području ili prelazu od mezolita ka neolitu, kao što je poznato sa lokaliteta Lepenski Vir (Borić *et al.* 2018). Dubočka pećina naseljavana je i tokom perioda eneolita (oko 3300–3000 cal BC) i starijeg gvozdene doba, o čemu svedoče materijalna kultura i AMS datumi (Borić, Antonović 2021). Grnčarija koja se vezuje za ove periode pronađena je u gornjim slojevima pećine.

Tokom sezone 2020. nastavljena su istraživanja u već otvorenim površinama gde su prethodno uklonjeni površinski, holocenski sedimenti i dosegnuti pleistocenski sedimenti (sl. 4). Gornji delovi sedimenta pleistocenske starosti su bez nalaza keramike. Retko se javljaju uglavnom nedijagnostični nalazi kremenih odbitaka urađeni na sirovinama koje se razlikuju od onih koje se na ovom nalazištu pojavljuju u starijim pleistocenskim slojevima. Patinacija na kremenim nalazima iz ovog gornjeg i nižih pleistocenskih slojave takođe je različita te sve to upućuje na različite depozicione i postdepozicione procese koji su mogli uticati na nalaze iz sedimenata različitih hronoloških starosti. Koštanih nalaza je malo sa relativno učestalim nalazima mikrosisarske faune. U manjoj meri se javlja malakofauna, među kojom je prisustvo nekoliko rečnih *Unio* sp. školjki. Ovaj sloj je svetlo žute boje (*Munsell: 2.5Y 7/3 pale brown*) i čini ga veoma fini, gotovo prašnjast, rastresit sediment koji je uglavnom dobro sortiran sa prisustvom manjeg zaobljenog šljunka (*éboulis*). Postanak ovog sloja se možda može vezati za period pre i oko poslednjeg glacijalnog maksimuma na šta bi možda ukazivali i AMS datumi gravetijenske starosti (Borić *et al.* 2021). Zbog nedostatka vremena usled radova na drugim lokacijama i loših vremenskih uslova tokom novembra, urađen je posao u manjem obimu na severnoj površini uz zid pećine, da bi potom čitav prostor bio prekriven geotekstilom i konzerviran do sledeće terenske sezone.

Slika 4 – Istraživana površina u pećini Dubočka-Kozja tokom 2020. godine.

Arheologija u Srbiji. Projekti Arheološkog instituta u 2020. godini

Slika 5 – Vlasac sa istraženim površinama i ostacima pronađenim tokom 2006.–2009. g. i sa dodatkom novih sondi 1/2019 i 1/2020 u produžetku ka zapadu. Obeležen je položaj novootkrivene mezolitske skeletne inhumacije groba H341.

Vlasac (N 44° 32' 08», E 22° 01' 13»)

Lokalitet Vlasac je istraživana najpre kroz zaštitne arheološke radove 1970. i 1971. godine (Срејовић, Летица 1978), a zatim kroz sistematska iskopavanja sačuvanog dela lokaliteta, u okviru projekta *Praistorija severoistočne Srbije* 2006–2009. godine (Borić 2006; Борић 2008; Борић, Јевтић 2006; Borić *et al.* 2008; Borić *et al.* 2009; Borić, Griffiths 2015; Borić *et al.* 2014; Cristiani, Borić 2012). Nova istraživanja obuhvatila su površinu od 326 m² u dužini od 63 m duž dunavske obale (sl. 5). Od 2019. godine, fokus istraživanja je stavljen na zapadni deo lokaliteta i na razumevanje granice pružanja arheoloških slojeva u tom delu nalazišta.

Stratigrafija lokaliteta, upoznata tokom prethodnih istraživanja, ponavlja se i u iskopima nastalim 2019. i 2020. godine. Ispod humusnog i subhumusnog sloja se nalazi značajni sloj uglavnom sterilnog sipara koji pokriva arheološke slojeve crvenkasto mrke boje sa manjom količinom sipara (sl. 6). Ovo je prvobitni humus (*paleosol*), označen kao kontekst 340, koji se nalazi iznad sterilne osnove koju čine sivi krečnjaci. Arheološki nalazi relativno su retki, sa izuzetkom ždrelnih zuba vrste šarana *Rutilus* sp., koji su prisutni naročito u zonama u kojima je dolazilo do sahranjivanja. Pored ribljih kostiju, koje su nešto češće, bilo je i nalaza zuba pasa. U delu bliže dunavskom, severnom profilu ovog prostora, u sloju sipara, označenom kao kontekst 338, koji pokriva prvobitni humus sa nalazima mezolitske starosti, pronađeno nekoliko fragmenata starčevačke keramike koji su svedočanstvo ranoneolitskih boravaka na ovom mestu (sl. 7), dok je u sloju prvobitnog humusa označenom kao kontekst 340 pronađeno nekoliko koštanih alatki, među kojima i jedan projektil (sl. 8). Neposredno do dela na kome se pružala skeletna inhumacija H341 otkrivena tokom 2019. godine, 2020. su pronađene životin-

Slika 6 – Radovi na Vlascu u sondi 1/2019 tokom terenske sezone 2020. godine.

jske kosti pokrivene sa dva velika kamena što može da deluje kao čin namernog sahranjivanja, po svemu sudeći zajedno, tj. u istom trenutku sa ljudskom individuom.

Tokom sezone istraživanja 2020. godine, u produžetku sonde 1/2019 ka zapadu, otvorena je veća površina nove sonde, 1/2020, koja se pruža do linije E44 kvadratne mreže. Novootkriveni prostor je dimenzija 10x11 m i od sonde 1/2019 deli ga kontrolni profil debljine pola metra (sl. 9). Na ovom prostoru je do kraja terenskih radova skinut jedan deo sterilnog sipara koji pokriva arheološke slojeve, a dalja istraživanja su nastavljena naredne terenske sezone. U ovoj zoni, u uglavnom sterilnim slojevima sipara pronađeno je nekoliko sporadičnih nalaza, poput rečnih školjki i životinjskih kostiju.

Na kraju terenske sezone 2020. godine, istražena površina u sondi 1/2019 prekrivena je geotekstilom. Nastavak iskopavanja u ovoj zoni kao i dalje ka zapadnom delu pružanja nalazišta u sondi 1/2020 predviđen je za 2021. godinu.

Slika 7 – Vlasac: Nalaz starčevačke keramike *in situ* u sloju (338).

Bibliografija:

Antonović et al. 2017 – D. Antonović, V. Dimić, A. Starović, D. Borić, Ground Stone Artefacts from Aria Babi, in: M. Mărgărit, A. Boroneanț (eds.), *From Hunter-Gatherers to Farmers: Human adaptations at the end of the Pleistocene and the first part of the Holocene. Papers in Honour of Clive Bonsall*, Târgoviște, 2017, 135–147.

Borić 2006 – D. Borić, New discoveries at the Mesolithic – Early Neolithic site of Vlasac: Preliminary notes, *Mesolithic Miscellany* 18 (1), 7–14.

Борић 2008 – Д. Борић, Култура Лепенског вира у светлу нових истраживања, *Гласник Српској археолошкој грушћива* 24, 2008, 9–44.

Borić et al. 2008 – D. Borić, C. A. I. French, V. Dimitrijević, Vlasac revisited: formation processes, stratigraphy and dating, *Documenta Praehistorica* 35, 2008, 293–320.

Arheologija u Srbiji. Projekti Arheološkog instituta u 2020. godini

Borić et al. 2009 – D. Borić, J. Raičević, S. Stefanović, Mesolithic cremations as elements of secondary mortuary rites at Vlasac (Serbia), *Documenta Praehistorica* 36, 2009, 247–282.

Borić et al. 2014 – D. Borić, C. A. I. French, S. Stefanović, V. Dimitrijević, E. Cristiani, M. Gurova, D. Antonović, E. A. Allué, D. Filipović, Late Mesolithic life ways and death ways at Vlasac (Serbia), *Journal of Field Archaeology* 39 (1), 2014, 4–31.

Borić et al. 2018 – D. Borić, T. Higham, E. Cristiani, V. Dimitrijević, O. Nehlich, S. Griffiths, C. Alexander, B. Mihailović, D. Filipović, E. Allué, High Resolution AMS Dating of Architecture, Boulder Art works and the Transition to Farming at Lepenski Vir, *Scientific Reports* 8, 2018, 14221.

Borić et al. 2021 – D. Borić, E. Cristiani, R. Hopkins, J.-L. Schwenninger, K. Gerometta, C.A.I. French, G. Mutri, J. Čalić, V. Dimitrijević, A.B. Marín-Arroyo, J.R. Jones, R. Stevens, A. Masciana, K. Uno, K. Korzow Richter, D. Antonović, K. Wehr, C. Lane, D. White, Neanderthals on the Lower Danube: Middle Palaeolithic evidence in the Danube Gorges of the Balkans, *Journal of Quaternary Science*, 2021, 1–39. (doi: 10.1002/jqs.3354).

Borić, Antonović 2021 – D. Borić, D. Antonović, Istraživanje praistorije „dunavskog koridora“ u Đerdapu, u S. Vitezović, M. Radišić, Đ. Obradović (ur.) *Arheologija u Srbiji: projekti Arheološkog instituta u 2019. godini*, Beograd 2021, 23–34.

Borić, Griffiths 2015 – D. Borić, S. Griffiths, The living and the dead, memory and transition: Bayesian modelling of Mesolithic and Neolithic deposits from Vlasac, the Danube Gorges, *Oxford Journal of Archaeology* 34 (4), 2015, 343–364.

Борић, Јевтић 2006 – Д. Борић, М. Јевтић, Заштитна истраживања мезолитско-неолитског локалитета Власац у 2006. години, *Археолошки преглед* 4, 2006, 15–19.

Борић, Старовић 2006 – Д. Борић, А. Старовић, Неолитски локалитет Ариа Баби у залеђу Ђердапа, *Археолошки преглед* 4, 2006, 35–38.

Cristiani, Borić 2012 – E. Cristiani, D. Borić, 8500-year-old garment embroidery from the Late Mesolithic site of Vlasac (Serbia): Technological, use-wear and residue analyses, *Journal of Archaeological Science* 39, 2012, 3450–3469.

Cvijić 1895 – J. Cvijić, La grande grotte de Douboca, dans la Serbie orientale, *Bulletin dela Société de Spéléologie*, Paris 1895, 81–87.

Мандић, Борић 2015а – М. Мандић, Д. Борић, Пешћера Маре, у: Ј. Ђалић (ур.), *Пећине у Ђердајском националном парку*, Доњи Милановац 2015, 51–55.

Мандић, Борић 2015б – М. Мандић, Д. Борић, Пећина код Трајанове табле, у: Ј. Ђалић (ур.), *Пећине у Ђердајском националном парку*, Доњи Милановац 2015, 84–89.

Срејовић, Летица 1978 – Д. Срејовић, З. Летица, *Власац. Мезолијско насеље у Ђердају I: археологија*, Београд 1978.

Zlokolica-Mandić i dr. 2002 – M. Zlokolica-Mandić, M. Mandić, P. Stošić, B. Radoičić, Novija istraživanja Dubočke pećine (New explorations of the Dubočka Pećina Cave), u: *Zbor-*

*nik radova 4. Simpozijuma o zaštiti karsta (Proceedings of the 4th Symposium on Karst Protection),
Akademski speleološko-alpinistički klub, Beograd 2002, 105–111.*

Slika 8 – Vlasac: Nalaz koštanog projektila *in situ* u sloju (340).

Slika 9 – Vlasac: sonda 1/2020 (u prvom planu), postavljena u produžetku sonde 1/2019 ka zapadu.

Arheologija u Srbiji. Projekti Arheološkog instituta u 2020. godini

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

902/904:061.6(497.11)"2020"(082)(0.034.2)
902.2(497.11)"2020"(082)(0.034.2)

ARHEOLOGIJA u Srbiji [Elektronski izvor] : projekti Arheološkog instituta u 2020. godini / urednici Selena Vitezović, Đurđa Obradović, Milica Radišić.
- Elektronsko izd. - Beograd : Arheološki institut, 2023 (Beograd : Arheološki institut). - 1 elektronski optički disk (CD-ROM) ; 12 cm

Systemski zahtevi: Nisu navedeni. - Nasl. sa naslovne strane dokumenta. - Tiraž 50.
- Napomene i bibliografske reference uz tekst. - Bibliografija uz svaki rad.

ISBN 978-86-6439-086-6

- a) Археолошки институт (Београд) - Истраживања - 2020 - Зборници
- b) Археолошка истраживања - Србија - 2020 - Зборници

COBISS.SR-ID 127853321